

AZ EU VÍZ KERETIRÁNYELVE, ALAPFOGALMAK

"A közösségi cselekvés kereteinek meghatározásáról a víz-politika területén" című, 2000. december 22-én hatályba lépett, 2000/60/EK irányelv (a továbbiakban: Víz Keretirányelv, ill. röviden VKI), az EK új víz-politikája érvényesítésének legfontosabb eszköze. Előírásai szerint az Európai Unió tagállamaiban 2015-ig jó állapotba kell hozni a felszíni és felszín alatti vizeket, és fenntarthatóvá kell tenni ezt a jó állapotot.

„Jó állapot” szempontjából felszíni vizeknél a víz ökológiai és kémiai állapota, felszín alatti vizek esetén a mennyiségi és kémiai állapot számít és a végső megítélésben a rosszabbik számít. Az ökológiai állapotot a vízi ökoszisztémák szerkezetének és működésének minősége határozza meg. A jó kémiai állapot eléréséhez az szükséges, hogy a szennyező anyagok koncentrációja ne haladjon meg bizonyos, meghatározott határértékeket. A mennyiségi állapotot a túlzott kitermelés veszélyezteti, és csak akkor jó, ha a hosszúidejű éves átlagos kitermelés összhangban van a hasznosítható felszín alatti vízkészlettel. A jó állapot elérését a felszíni és felszín alatti víztestek szintjén kell biztosítani.

A VKI jelentőségét elsősorban az adja, hogy egységes alapokon szabályozza a felszíni, felszín alatti vizek mennyiségi és minőségi védelmét, a pontszerű és diffúz szennyező-forrásokkal szembeni fellépést, és előírja a vizek jó állapotának eléréséhez vezető intézkedések vízgyűjtő szintű összehangolását. Ennek Magyarország számára kiemelt jelentősége van, mert hazánk egész területe a Duna vízgyűjtőjében fekszik, és a Víz Keretirányelv szerint az egész Duna medencét kell vízgyűjtő területnek tekinteni. (A Duna egész vízgyűjtőjére vonatkozó tevékenységet a Duna Védelmi Egyezmény Nemzetközi Bizottsága – az angol rövidítés szerint ICPDR – koordinálja.

<http://www.kvvm.hu/index.php?pid=10&sid=55>

A Víz Keretirányelv (VKI) nevéből fakadóan „keretet” kíván biztosítani a Közösség édesvízzel kapcsolatos szabályozásának, lefektetve egy új vízpolitika alapjait, azzal a céllal, hogy az európai vizek „jó állapotot” érjenek el 2015-re. Ennek az általános célkitűzésnek az elemei az alábbiak.

- a vizekkel kapcsolatban lévő (a vízi és a vízi ökoszisztémáktól közvetlenül függő szárazföldi) ökoszisztémák védelme, állapotuk javítása,
- a hasznosítható vízkészletek hosszú távú védelmére alapozott fenntartható vízhasználat elősegítése,
- a szennyezőanyagok kibocsátásának (emissziójának) csökkentésével a vízminőség javítása,
- a felszín alatti vizek szennyezésének fokozatos csökkentése, és további szennyezésük megakadályozása,
- Balesetek, szélsőséges események káros környezeti hatásainak megelőzése (az árvizek és aszályok hatásának mérséklése).

A Keretirányelv az első átfogó vízügyi szabályozás az EU-n belül. Jellemző rá, hogy:

- hatálya alá esik – ellentétben a korábbi specifikus irányelvekkel – mindenféle víz, azaz felszíni, felszín alatti, torkolati és tengerparti víz is.

- környezeti célkitűzések megvalósítását és a víztestek jó állapotának elérését tűzi ki célul 2015-re. Felszíni vizeknél az ökológiai és kémiai minőség, felszín alatti vizeknél a mennyiség és a kémiai minőség a mérték. Ezek megfigyelésére megfelelő monitoring rendszerek üzemeltetése szükséges,
- előírja, hogy a vízgazdálkodást vízgyűjtőszemlélettel kell megvalósítani (országhatárokon és adminisztratív határokon keresztül),
- a vízgyűjtő-gazdálkodási terv központi eleme az intézkedési program, mely a vonatkozó nemzeti, illetve Közösségi szabályozáson alapul. Ha ez az intézkedési csomag nem elegendő a jó állapot eléréséhez, kiegészítő intézkedéseket kell bevezetni,
- a Keretirányelv a vízmennyiséggel – vízmérleggel – is foglalkozik. A felszín alatti vízkivételeknek összhangban kell lenniük az utánpótlódással, a készletek védelme érdekében,
- gazdasági eszközök is segítik a környezeti célok megvalósítását. A megfelelő vízdíjak a takarékosagra ösztönözve védik a véges készleteket. A víz- és csatornadíjak kialakításánál a VKI a „szennyező fizet” elvet és a költségmegtérülés elvét tekinti irányadónak, figyelembe véve az üzemeltetési, környezeti és készletgazdálkodási költségeket is. A költséghatékonyság kritériumait is szem előtt kell tartani a vizek védelmét szolgáló intézkedések esetében,
- a társadalmat is be kell vonni a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezésbe,
- a Víz Keretirányelv lehetővé teszi a szabályozás karcsúsítását is, hét régi irányelv érvénytelenítésével és azok szerepének átvállalásával.

A vizekhez kapcsolódó néhány fogalom a 2000/60/EK – EU Víz Keretirányelve (EU VKI) alapján

Felszíni víz: a szárazföldi vizek, kivéve a felszín alatti vizet; az átmeneti vizek és a parti tengervizek, kivéve a kémiai állapot szempontját, amely szerint a felségvizek is ide tartoznak.

Felszín alatti víz: mindaz a víz, amely a föld felszíne alatt a telített zónában található, és közvetlen kapcsolatban van a talajjal vagy az altalajjal.

Szárazföldi víz: minden, a földfelszínen álló vagy mozgó víz, és minden felszín alatti víz annak az alapvonalnak a szárazföld felőli oldalán, amelytől a felségvizek szélességét számítják.

Vízfolyás: szárazföldi víztest, amely nagyjából a földfelszínen folyik, de amely hosszának egy részén a felszín alatt is áramolhat.

Tó: álló szárazföldi víztest.

Átmeneti vizek: a folyótorkolatok közelében levő felszíni víztestek, amelyek részben sós jellegűek a parti tengervizekhez való közelségük eredményeképpen, de amelyeket alapjában véve az édesvizek beáramlása befolyásol.

Parti tengervíz: egy olyan vonal szárazföld felőli oldalán levő felszíni víz, amelynek minden pontja egy tengeri mérföld távolságra van a tenger felőli oldalon annak a vonalnak a legközelebbi pontjától, amelytől a felségvizek szélességét mérik, adott esetben kiterjesztve az átmeneti vizek külső határáig.

Mesterséges víztest: emberi tevékenységgel létrehozott felszíni víztestet jelent.

Jelentősen (erősen) módosított víztest: felszíni víztest, amely emberi tevékenység általi fizikai változások eredményeként jellegében lényegesen megváltozott, ahogy azt a tagállam a II. mellékletnek megfelelően kijelölte.

Felszíni víztest: a felszíni víznek olyan különálló és jelentős eleme, mint például egy tó, egy tározó, egy vízfolyás, folyó vagy csatorna, egy vízfolyás, folyó vagy csatorna része, átmeneti víz vagy parti tengervíz egy szakasza.

Vízartó réteg: felszín alatti kőzetréteg vagy kőzetrétegek vagy más földtani képződményekből álló réteg vagy rétegek, amelyek porozitása és vízáteresztő képessége lehetővé teszi a felszín alatti víz jelentős áramlását vagy jelentős mennyiségű felszín alatti víz kitermelését.

Felszín alatti víztest: A felszín alatti víznek egy vízartón vagy vízartókon belül lehatárolható része.

Vízgyűjtő: egy olyan földterületet jelent, amelyről minden felszíni lefolyás a vízfolyások, folyók, és esetleg tavak sorozatán át a tengerbe folyik egyetlen folyótorkolaton vagy folyódeltán keresztül.

Részvízgyűjtő: olyan földterület, amelyről minden felszíni lefolyás a vízfolyások, folyók, és esetleg tavak sorozatán át egy vízfolyás bizonyos pontjához folyik (ami általában egy tó vagy folyók összefolyása).

Vízgyűjtő kerület: a szárazföldnek vagy tengernek egy olyan területe, amely egy vagy több szomszédos vízgyűjtőből áll azok felszín alatti vizeivel és parti tengervizeivel együtt, és amelyet a 3. cikk (1) bekezdése a vízgyűjtő-gazdálkodás fő egységeként határoz meg.

<http://www.euvki.hu/>